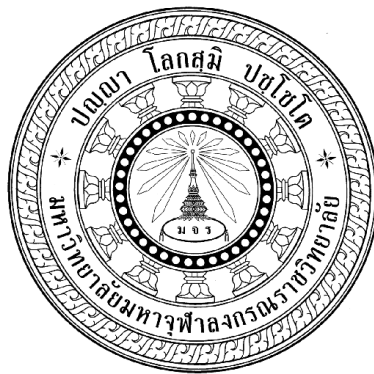

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา สัมมนาวิปัสสนาภาวนา
(Seminar on Vipassanabhavana)

พระภาวนาพิศาลเมธี วิ.

ป.ธ.๘, พธ.บ.(เกียรตินิยมอันดับ ๑), พธ.ม.(วิปัสสนาภาวนา)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สงวนลิขสิทธิ์

อนุญาตสำหรับผู้ถึงสังฆารุเปกขาญาณแล้วเท่านั้น!

เอกสารประกอบการสอน : สัมมนาวิปัสสนาภาวนา (Seminar on Vipassanabhavana)
รหัสวิชา ๖๐๖ ๓๐๗ ๓ (๓-๐-๖)

ภาควิชา / คณะ / หมวด : บัณฑิตวิทยาลัย หมวดวิชาเอก
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

สำหรับนิสิตชั้นปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑

สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
และผู้สนใจศึกษาวิชาภาษาบาลีทั่วไป

ผู้รวบรวม/เรียบเรียง

พระภิกษุไพศาลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสวี)

น.ธ.เอก, ป.ธ.๘, พธ.บ.(เกียรตินิยมอันดับ ๑), พธ.ม. (วิปัสสนาภาวนา)

คอมพิวเตอร์ / แบบปก / รูปเล่ม

พระมหาประเสริฐ มนต์เสวี

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

พ.ศ. ๒๕๖๐

คำนำ

เป้าหมายของพระพุทธศาสนาคือพระนิพพาน อันเป็นสภาวะที่พ้นจากสังขารชั้นๆ และทุกข์ ทั้งปวงซึ่งจะสำเร็จผลได้ด้วยวิปัสสนาภาวนา หลักสูตรพุทธศาสนาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตให้เป็นผู้มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา และบริการด้านวิชาการแก่สังคม มีความรู้ความเข้าใจในหลักการปฏิบัติวิปัสสนาที่จะนำพาตนเองและสรรพสัตว์ให้ก้าวล่วงความทุกข์ทั้งปวง พร้อมทั้งสามารถสอนธรรมนำปฏิบัติวิปัสสนาได้อย่างถูกต้อง

การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือน เป็นหลักสูตรบังคับของการศึกษา เพื่อให้ผู้ศึกษา มีความเชี่ยวชาญในการเจริญวิปัสสนาภาวนา มีความรู้ที่ถูกต้องทั้งภาคทฤษฎีในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และภาคปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกัน คือ เมื่อปฏิบัติ จนรู้แจ้งด้วยตนเองแล้วก็สามารถสอนผู้อื่นให้รู้อย่างที่ตนรู้ได้ด้วย เพราะการปฏิบัติวิปัสสนานั้นมิใช่ว่าปฏิบัติจบแล้ว จะสอนผู้อื่นให้รู้อย่างที่ตนรู้ได้ การปฏิบัติวิปัสสนาให้บรรลุผลได้นั้นผู้ปฏิบัติจะต้องมีอินทรีย์ที่แก่กล้าและสมดุลกันอย่างเต็มที่ การปฏิบัติวิปัสสนาจึงมิใช่เพียงแค่เดินจงกรมนั่งสมาธิเท่านั้น อาจารย์ผู้สอนต้องคอยสั่งสอน แนะนำวิธีปฏิบัติในแต่ละช่วงญาณควบคู่กันไปด้วย เพราะวิธีปฏิบัติในแต่ละญาณนั้นไม่ เหมือนกัน คือมีรายละเอียดปลีกย่อยและเทคนิคในการปฏิบัติที่แตกต่างกัน เช่น ญาณที่ ๔-๕ ต้องกำหนดอย่าง จดจ่อต่อเนื่อง และเพ่งสติต่ออารมณ์ จึงจะเห็นอาการเกิดดับชัดเจน แต่พอถึงญาณที่ ๑๐-๑๑ ให้กำหนดเพียงรู้อาการที่ปรากฏอย่างต่อเนื่อง ไม่ต้องเพ่งอารมณ์มากนัก เพราะอารมณ์ที่กำหนดจะไม่ชัด ทำให้ผลอสติหลุดกำหนดได้ง่าย พอญาณที่ ๑๑ เริ่มแก่กล้าขึ้นต้องการให้วิปัสสนาญาณ เดินหน้าอย่างเต็มกำลัง เพื่อให้ทะลุเข้าสู่มรรคผลให้ได้ ก็ต้องเพิ่มกำลังอินทรีย์ ในการกำหนด ด้วยการกำหนดอย่างถี่ๆ ไม่ให้ขาดระยะ ไม่ให้ผลอ ตั้งแต่ตื่นนอนจนเข้านอน เป็นต้น

บางช่วงผู้ปฏิบัติศรัทธาตก เกิดความเบื่อหน่ายต่อการปฏิบัติ อาจารย์ผู้สอนก็ต้องหา บทเทศนาที่สามารถทำให้ผู้ปฏิบัติฟังแล้วเกิดศรัทธาให้ได้ มาเทศน์สั่งสอน บางญาณผู้ปฏิบัติเกิดปิติ ปราโมทย์มากจนเข้าใจผิดว่าได้บรรลุมรรคผลแล้ว อาจารย์ผู้สอนก็ต้องนำบทเทศนาที่ให้เกิดความ สลดมาเทศนาสั่งสอน บางช่วงเกิดความท้อแท้อยากเลิกปฏิบัติ อาจารย์ผู้สอนก็ต้องเทศนาให้ เกิดกำลังใจ ฉะนั้น ผู้ที่คิดจะเป็นอาจารย์สอนวิปัสสนาให้ถึงขั้นบรรลุมรรคผลได้นั้น เพียงเก่งใน การปฏิบัติในเรื่องสภาวะญาณอย่างเดียวยังไม่พอ จะต้องมีความรอบรู้ในหลักปริยัติควบคู่ไปด้วย มีความสามารถเทศนาสั่งสอนได้ทุกวัน ต้องมีไหวพริบปฏิภาณสามารถ แก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ทั้งที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ และไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติได้อย่างน่าประทับใจ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาในตัวผู้สอน จนยอมปฏิบัติแบบมอบกายถวายชีวิตต่อพระรัตนตรัย

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำหนดให้หลักสูตรต้องสัมมนาหลักการถามตอบและสอบอารมณ์ของการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา และประเด็นปัญหาในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา สภาพปัญหา สาเหตุปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา จัดระบบหน่วยกิตการเรียนหมวดวิชาบังคับ เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ และมีการปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้งเมื่อปี ๒๕๖๐ จัดเป็นรายวิชา **สัมมนาวิปัสสนาภาวนา (Seminar on Vipassanabhavana)** หนึ่งเนื้อหาวิชาที่มีมากและพิศดาร ไม่อาจทำได้ในเวลาอันจำกัดตามระบบหน่วยกิต ผู้บรรยายในฐานะอาจารย์ผู้รับผิดชอบประจำรายวิชา จึงได้จัดทำเอกสารประกอบการสอนประจำรายวิชา สรุปใจความในแต่ละกรรมฐาน แบ่งเนื้อหาเป็น ๖ บท

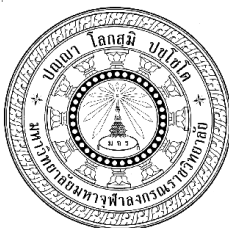
เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสัมมนาวิปัสสนาภาวนานี้ สัมมนาหลักการถามตอบและสอบอารมณ์ของการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา และประเด็นปัญหาในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา สภาพปัญหา สาเหตุปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา แสดงสาระสำคัญ ๖ ประการ คือ ๑. ความเป็นมาและเนื้อหาของหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ๒. ความเป็นมา ความสำคัญและหลักการเจริญวิปัสสนาภาวนา ๓. ความหมายและความสำคัญของวิสุทธิ ๗ ญาณ ๑๖ ไตรสิกขา ๔. สัมมนาประเด็นปัญหาความสำคัญ ลักษณะ และองค์ประกอบของวิปัสสนาจารย์ ๕. สัมมนาประเด็นปัญหาเทคนิค วิธีการและลำดับขั้นตอนการถามตอบ และสอบอารมณ์ของการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๖. สัมมนาวินิจฉัยลำดับการสอนสุทธวิปัสสนาและการสอบอารมณ์ในหลักสูตรปฏิบัติวิปัสสนา ๓๐ วันได้ หวังว่า เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสัมมนาวิปัสสนาภาวนานี้ จะเอื้อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า สำหรับนิสิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

กุศลที่เกิดขึ้นจากการเขียนเรียบเรียง ขออุทิศให้แก่พระครูปกาศิตพุทธศาสตร์ ผู้ให้ความรู้ทางธรรมและโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เขียน และขอน้อมถวายเป็นอภิวชิบูชาแด่เจ้าพระคุณสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสสมมหาเถระ) ผู้ก่อตั้งสถาบันบาฬีศึกษาพุทธโฆส พระมหาเถระผู้ชวนชวนเพื่อให้วิชาวิปัสสนาภาวนากลับมาเฟื่องฟูในวงการ คณะสงฆ์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งมีอุปการคุณต่อผู้เขียนอย่างหาประมาณมิได้ ที่ให้โอกาสแก่ผู้เขียนได้รู้ว่าวิปัสสนาที่ถูกต้องแท้จริงเป็นอย่างไร ขอกราบอภิวาทน้อมในพระคุณบูรพาจารย์ผู้รักษาสืบทอดวิชาวิปัสสนาภาวนา มาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะท่านภิกษุทันตโสภณมหาเถระ และสยาตอภิกษุทันตวิโรจนะ (วัดจุฬามณี) ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในเอกสารนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับข้อเสนอแนะ และพร้อมจะนำไปแก้ไขให้ถูกต้อง ในการจัดพิมพ์ครั้งต่อไป

พระภาวนาพิศาลเมธี วิ.

(พระมหาประเสริฐ มนต์เสวี)

E-mail : pm.montasavi@gmail.com/

คำอธิบายรายวิชา (Course Syllabus)

๑. ชื่อรายวิชา : **สัมมนาวิปัสสนาภาวนา (Seminar on Vipassanabhavana)**
๒. รหัสวิชา : ๖๐๖ ๓๐๗ ๓ (๓-๐-๖)
- ภาควิชา : บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา
- จำนวนหน่วยกิต : ๓ หน่วยกิต
- หมวดวิชา : หมวดวิชาเอก
- ปีการศึกษา : ชั้นปีที่ ๒ ภาคการศึกษาที่ ๑
- สภาพรายวิชา : เป็นวิชาบังคับ สำหรับนิสิตมหาบัณฑิต หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา
- เวลาศึกษา : จำนวน ๔๕ คาบเรียน โดยจัดชั่วโมงทฤษฎี ๓ คาบต่อสัปดาห์ ตลอดเวลา ๑๖ สัปดาห์ นอกจากนี้ นิสิตจะต้องใช้เวลาศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง และทำงานที่ได้รับมอบหมาย สัปดาห์ละ ๖ ชั่วโมง ตลอดระยะเวลาศึกษา

๓. อาจารย์ประจำวิชา/ผู้บรรยาย : พระครูพิพิธวรกิจจานุการ พระภาวนาพิศาลเมธี วิ.

๔. รายละเอียดประจำวิชา

สัมมนาหลักการถามตอบและสอบอารมณ์ของการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา และเรื่องอันเป็นประเด็นปัญหาในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา สภาพปัญหา สาเหตุปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา

๕. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. สามารถบอกประวัติความเป็นมา และเนื้อหาของหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนาได้
๒. สามารถบอกความเป็นมา ความสำคัญและหลักการเจริญวิปัสสนาภาวนาได้
๓. สามารถบอกความหมายและความสำคัญของวิสุทธิ ๗ ญาณ ๑๖ ไตรสิกขาได้
๔. สามารถบอกความสำคัญ ลักษณะ และองค์ประกอบของวิปัสสนาจารย์ได้
๕. สามารถบอกเทคนิค วิธีการ และลำดับการถามตอบ และสอบอารมณ์ได้
๖. สามารถแสดงลำดับการสอนสูตรวิปัสสนาและการสอบอารมณ์ในหลักสูตรปฏิบัติวิปัสสนา ๓๐ วันได้

๖. จุดประสงค์ย่อยเพื่อวัดผลหลังเรียน

๑. สามารถบอกประวัติความเป็นมา และเนื้อหาของหลักสูตรพุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนากาวนาได้ถูกต้อง
๒. สามารถบอกความเป็นมา ความสำคัญและหลักการเจริญวิปัสสนากาวนาได้ถูกต้อง
๓. สามารถบอกความหมายและความสำคัญของวิสุทธิ ๗ ญาณ ๑๖ ไตรสิกขาได้ถูกต้อง
๔. สามารถบอกความสำคัญ ลักษณะ และองค์ประกอบของวิปัสสนาจารย์ได้ถูกต้อง
๕. สามารถบอกเทคนิค วิธีการ และลำดับการถามตอบ และสอบอารมณ์ได้ถูกต้อง
๖. สามารถแสดงลำดับการสอนสุทธวิปัสสนาและการสอบอารมณ์ในหลักสูตรปฏิบัติวิปัสสนา ๓๐ วันได้ถูกต้อง

๗. จุดประสงค์เชิงคุณธรรม

๑. นิสิตมีความรู้ความเข้าใจ และเกิดความมุ่งมั่นในการสืบทอด และเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป
๒. นิสิตเห็นคุณค่าของการปฏิบัติวิปัสสนากาวนา เกิดความศรัทธา มั่นใจต่อการเผยแผ่วิชาวิปัสสนากาวนา อันเป็นหัวใจหลักของคำสอนในพระพุทธศาสนา

๘. ลำดับเนื้อหา

รายวิชาสัมมนาวิปัสสนากาวนา เป็นการศึกษาเนื้อหาหลักการถามตอบและสอบอารมณ์ของการปฏิบัติวิปัสสนากาวนา และเรื่องอันเป็นประเด็นปัญหาในการปฏิบัติวิปัสสนากาวนา สภาพปัญหาสาเหตุปัญหา และวิธีการแก้ไข ปัญหาการปฏิบัติวิปัสสนากาวนา ดังนี้

- บทที่ ๑. บทนำ ว่าด้วยประวัติความเป็นมา และเนื้อหาของหลักสูตร
- บทที่ ๒. วิปัสสนากาวนา ว่าด้วยการเจริญวิปัสสนากาวนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔
- บทที่ ๓. ญาณ ๑๖ ว่าด้วยลำดับการศึกษา และปฏิบัติเพื่อให้เกิดสมาธิญาณ ๑๖
- บทที่ ๔. วิปัสสนาจารย์สอบอารมณ์ ว่าด้วยความสำคัญ และหลักการถามตอบสอบอารมณ์
- บทที่ ๕. เทคนิคการสอนวิปัสสนากาวนา ๓๐ วัน ว่าด้วยวิธีการ และลำดับการสอน และการสอบอารมณ์ ในแต่ละวันในหลักสูตรปฏิบัติวิปัสสนากาวนา ๓๐ วัน
- บทที่ ๖. สัมมนาสมาธิญาณ ๑๖ ว่าด้วยการศึกษาสมาธิญาณ ๑๖ ที่ได้ จากการบันทึกของโยคีผู้ผ่านหลักสูตรปฏิบัติวิปัสสนา ๓๐ วัน สัมมนาวินิจฉัยว่าสมาธิธรรมนั้น ๆ ตรงกับสมาธิธรรมในญาณไหน? พร้อมแสดงผลในการวินิจฉัย

๕. รายละเอียดของวิชาและแผนการสอน

สัปดาห์ที่/คาบที่	หัวข้อ/เรื่อง	สื่อ/กิจกรรม
๑ ๑ - ๒ - ๓	<p>แนะนำรายวิชา</p> <p>บทที่ ๑. บทนำ</p> <p>หลักสูตร วิชาวิปัสสนาภาวนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นมาของหลักสูตร - โครงสร้างหลักสูตร - ชีวิตประวัติผู้ริเริ่มหลักสูตร - ชีวิตประวัติพระวิปัสสนาจารย์ ผู้สอน 	<p>๑. เอกสารประกอบการสอน</p> <p>๒. สื่อ vdo บรรยายของผู้ทรงคุณวุฒิ</p>
๒ ๔ - ๕ - ๖	<p>บทที่ ๒ วิปัสสนาภาวนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - วิปัสสนาภาวนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ 	<p>๓. งานมอบหมายค้นข้อมูลจากคัมภีร์บาลี/แปล</p>
๓ ๗ - ๘ - ๙	<ul style="list-style-type: none"> - ประวัติการเจริญวิปัสสนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ - ประวัติวิปัสสนาวงศ์อรหันต์ - การเจริญวิปัสสนาภาวนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ 	<p>๔. เขียนบทความแสดงความคิดเห็นจากบทเรียน</p>
๔ ๑๐ - ๑๑ - ๑๒	<p>บทที่ ๓ ญาณ ๑๖</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไตรสิกขา - วิสุทธิ ๗ 	<p>๕. นำเสนอหน้าชั้นเรียนด้วยสื่อ Powerpoint</p>
๕ ๑๓ - ๑๔ - ๑๕	<ul style="list-style-type: none"> - สภาวญาณ ๑๖ 	
๖ ๑๖ - ๑๗ - ๑๘	<p>บทที่ ๔ วิปัสสนาจารย์สอบอารมณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสำคัญของวิปัสสนาจารย์ - ความสำคัญของการสอบอารมณ์ - วิธีถาม-ตอบ สอบอารมณ์ 	

สัปดาห์ที่/คาบที่	หัวข้อ/เรื่อง	สื่อ/กิจกรรม
<p>๗</p> <p>๑๙ - ๒๐ - ๒๑</p>	<p>บทที่ ๕ เทคนิคการสอนวิปัสสนากาวนา ๓๐ วัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - สมาทานพระกรรมฐาน - พระวิปัสสนาจารย์ให้โอวาทโยคี - พระวิปัสสนาจารย์บอกวิธีปฏิบัติเบื้องต้น 	<p>๑. เอกสารประกอบการสอน</p>
<p>๘</p> <p>๒๒ - ๒๓ - ๒๔</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มบทพระกรรมฐาน เมื่อนั่งได้ครบ ๓๐ นาที - เพิ่มบทพระกรรมฐาน เมื่อนั่งได้ครบ ๑ ชั่วโมง - เพิ่มบทพระกรรมฐาน เมื่อเวทนามีอาการเปลี่ยนแปลง - เพิ่มบทพระกรรมฐาน เมื่อกำหนดเวทนาดับได้แล้ว 	<p>๒. สื่อ vdo บรรยายของผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>๓. งานมอบหมาย ค้นข้อมูลจากคัมภีร์บาลี/แปล</p>
<p>๙</p> <p>๒๕ - ๒๖ - ๒๗</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มบทพระกรรมฐาน เมื่อไม่ปรากฏทุกขเวทนา - เพิ่มบทพระกรรมฐาน เมื่อปรากฏแต่สุขเวทนา - เพิ่มบทพระกรรมฐาน เมื่อทุกขเวทนาแรงขึ้น - เพิ่มบทพระกรรมฐาน เมื่อทุกข์สุด ๆ แต่จิตวางเฉย 	<p>๔. เขียนบทความ แสดงความคิดเห็นจากบทเรียน</p> <p>๕. นำเสนอหน้าชั้นเรียน ด้วยสื่อ Powerpoint</p>
<p>๑๐</p> <p>๒๘ - ๒๙ - ๓๐</p>	<p>สอบกลางภาค</p>	
<p>๑๑</p> <p>๓๑ - ๓๒ - ๓๓</p>	<p>บทที่ ๖ สัมมนาภาวญาณต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ญาณที่ ๑ นามรูปปริจเฉทญาณ - ญาณที่ ๒ ปัจจัยปริคคหญาณ - ญาณที่ ๓ สัมมสนญาณ - ญาณที่ ๔ ตรุณอุทยัพพญาณ 	
<p>๑๒</p> <p>๓๔ - ๓๕ - ๓๖</p>	<p>บทที่ ๖ สัมมนาภาวญาณกลาง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ญาณที่ ๔ พลวอุทยัพพญาณ - ญาณที่ ๕ กังคญาณ - ญาณที่ ๖ ภัยตูปัญฐานญาณ - ญาณที่ ๗ อาทีนวญาณ - ญาณที่ ๘ นิพพิทาญาณ 	

สัปดาห์ที่/ คาบที่	หัวข้อ/เรื่อง	สื่อ/กิจกรรม
<p style="text-align: center;">๑๓</p> <p style="text-align: center;">๓๗ - ๓๘ - ๓๙</p>	<p>บทที่ ๖ สัมมนาสภาวะญาณสูง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ญาณที่ ๙ มุญจितุกัมยตาญาณ - ญาณที่ ๑๐ ปฏิสังขยาญาณ - ญาณที่ ๑๑ สังขารุเปกขาญาณ 	<p>๑. เอกสารประกอบการสอน</p>
<p style="text-align: center;">๑๔</p> <p style="text-align: center;">๔๐ - ๔๑ - ๔๒</p>	<p>บทที่ ๖ สัมมนาสภาวะญาณปลาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ญาณที่ ๑๒ อนุโลมญาณ - ญาณที่ ๑๓ โคตรภูญาณ - ญาณที่ ๑๔ มรรคญาณ - ญาณที่ ๑๕ ผลญาณ - ญาณที่ ๑๖ ปัจจเวกชนญาณ 	<p>๒. สื่อ vdo บรรยายของผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>๓. งานมอบหมาย ค้นข้อมูลจากคัมภีร์บาลี/แปล</p> <p>๔. เขียนบทความแสดงความคิดเห็นจากบทเรียน</p>
<p style="text-align: center;">๑๕</p> <p style="text-align: center;">๔๓ - ๔๔ - ๔๕</p>	<p>บทที่ ๖ สัมมนา “วิเคราะห์สภาวะญาณ”</p> <ul style="list-style-type: none"> - สัมมนา วิชาครู 	<p>๕. นำเสนอหน้าชั้นเรียนด้วยสื่อ Powerpoint</p>
<p style="text-align: center;">๑๖</p>	<p>นำเสนอรายงาน สอบปลายภาค</p>	

๑๐. การประเมินผล : แบ่งคะแนนวัดผลระหว่างภาค และปลายภาคการศึกษา ออกเป็นดังนี้

๑) หลักการ

หลักแบ่ง	ภาคการศึกษา		รวม
	ระหว่างภาค	ปลายภาค	
ภาคพุทธิพิสัย			
- ความเข้าใจ	๑๕	๑๐	๒๕
- ความจำ	๑๕	๑๐	๒๕
- การนำไปใช้	๑๕	๑๕	๓๐
ภาคกิจกรรม	๑๐	๑๐	๒๐
รวม	๕๕	๔๕	๑๐๐

๒) เกณฑ์/ระดับคะแนน

- ๒.๑ มีระดับคะแนนเมื่อรวมทุกส่วนแล้วไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ และ
- ๒.๒ มีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนตลอดรายวิชา
- ๒.๓ มีระดับคะแนนและเกณฑ์วัดผลประเมินผล ดังนี้

เกณฑ์คะแนน

คะแนน	เกรด	ระดับ	ผล
ต่ำกว่า ๘๐	F	๐	ไม่ผ่าน (Failed)
๘๐ - ๘๔	B	๓.๐๐	ผ่าน / ดี (Good)
๘๕ - ๘๙	B+	๓.๓๓	ผ่าน / ดีมาก (Fairly Good)
๙๐ - ๙๔	A-	๓.๖๗	ผ่าน / เยี่ยม (Very Good)
๙๕ - ๑๐๐	A	๔.๐๐	ผ่าน / เยี่ยมมาก (Excellent)

ในรายวิชาที่หลักสูตรกำหนดไว้เป็นรายวิชาบังคับ และวิชาเอก นิสิตได้ต่ำกว่า B ต้องลงทะเบียนรายวิชานั้นใหม่

๓) ตารางกำหนดคะแนน (ระหว่างภาค / ปลายภาค)

วัดผล ครั้งที่	น้ำหนักคะแนน เรื่องวัดผล / ประเมินผล	คะแนนรวม	เกณฑ์ผ่าน / ร้อยละ	น้ำหนักคะแนน				
				พุทธิพิสัย			ทักษะพิสัย	กิจกรรม / งานที่มอบหมาย
				ความเข้าใจ	ความจำ	การนำไปใช้		
๑.	บทที่ ๑. หลักสูตรวิชาวิปัสสนาภาวนา	๑๐	๘๐	๕	๕	๕	-	-
๒.	บทที่ ๒ วิปัสสนาภาวนา	๒๐	๘๐	๕	๕	๕	-	๕
๓.	บทที่ ๓ วิสุทธิ ๗ ญาณ ๑๖ ในไตรสิกขา	๒๐	๘๐	๕	๕	๕	-	๓
๔.	บทที่ ๔ วิปัสสนาจารย์	๒๐	๘๐	๕	๕	๕	-	๕
๕.	บทที่ ๕ เทคนิคการสอนวิปัสสนาภาวนา	๒๐	๘๐	๕	๕	๕	-	๓
๖.	บทที่ ๖ สัมมนาสภาวนาญาณ ๑๖	๑๐	๘๐	๑๐	๑๐	๑๕	-	๑๐
	รวมคะแนนวัดผลระหว่างภาคการศึกษา	๖๐	๘๐	๑๕	๑๕	๑๕	-	๑๐
	รวมคะแนนวัดผลปลายภาคการศึกษา	๔๐	๘๐	๑๐	๑๐	๑๕	-	๑๐
	- คะแนนภาคพุทธิพิสัย	๔๐	๘๐	๕	๕	๓๐	-	-
	- คะแนนภาคกิจนิสัย / งานที่มอบหมาย	๒๐	๘๐	-	-	-	-	๒๐
	รวมคะแนนตลอดภาคการศึกษา	๑๐๐	๘๐					